

Nr 45.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående anslag för beredande vid vanförestalt av vård åt vanföra efter 1912 års barnförlamningsepidemi samt till inspektion av anordningar härför; given Stockholms slott den 24 januari 1913.

Under återopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att *dels* till beredande vid vanförestalt av vård för personer, som till följd av barnförlamning under 1912 års epidemi lida av vanförhet, ävensom till inspektion av anordningar härför på extra stat för år 1914 bevilja ett förslagsanslag av 120,400 kronor, att användas enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t meddelar, samt under villkor att genom bidrag från vederbörande landsting eller kommuner eller annorledes bestrides det belopp, som erfordras för patientens resa fram och åter mellan hemorten och den anstalt, där behandlingen äger rum, *dels ock* medgiva, att Kungl. Maj:t må förskottsvis redan under år 1913 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

G U S T A F.

Axel Schotte.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
24 januari 1913.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSWÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Chefen för civildepartementet, statsrådet Schotte anförde vidare:

I statsverkspropositionen till innevarande års Riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att i avbidan på den proposition, som kunde komma att avlåtats om anslag för beredande vid vissa vanförestalter av vård åt personer, som på grund av barnförlamning lida av sådan vanförhet, som fordrar speciell vård, samt inspektion av nämnda anordningar, för ändamålet på extra stat för år 1914 beräkna ett anslag av 133,800 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1913 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

Då utredning nu föreligger i denna fråga, anhåller jag att få underställa densamma Kungl. Maj:ts prövning.

Jag erinrar härvid till en början, att 1912 års Riksdag, med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, på extra stat för år 1913 anvisat ett förslagsanslag av 75,000 kronor att enligt de närmare

bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde komma att meddela, och under vissa villkor användas till bekostande av provisoriska sjukvårdsanstalter vid Sätters och Västerviks hospital under tiden från och med mars till och med december månad år 1912 för personer, som till följd av barnför- lamning under 1911 års epidemi lede av vanförhet, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis redan under år 1912 utanordna beloppet.

Sedermera har Kungl. Maj:t den 1 mars 1912 utfärdat nådig kun- görelse angående åtnjutande av vård å ifrågavarande provisoriska van- föreanstalter.

I den beräkning, som låg till grund för Kungl. Maj:ts proposition till 1912 års Riksdag, utgick man ifrån, att vanföra till ett antal av 60 skulle vårdas vid vardera anstalten. Sedermera gjorde emellertid me- dicinalstyrelsen hemställan om bemyndigande att i mån av behov låta belägga ifrågavarande anstalter med så stort antal patienter utöver 60, som kunde utan olägenhet mottagas, dock högst med sammanlagt 100 sjuka om dagen å vardera anstalten. Denna framställning blev av Kungl. Maj:t genom beslut den 5 juli 1912 bifallen.

Genom de sålunda träffade anordningarna har, enligt vad me- dicinalstyrelsen meddelat, ernåtts, att allra största delen av de hjälp- behövande från 1911 års barnförslamningsepide mi vid 1912 års slut erhållit och avslutat sin första ortopediska behandling.

Såsom jag omnämnt i det vid statsverkspropositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för den 14 januari 1913, äro från slutet av år 1912 eller början av 1913 56 platser i Göteborg och 49 platser i Hälsingborg tillgängliga för beredande av klinisk behandling av vanföra. Dessutom torde en del av dem, som behöva fortsatt be- handling, kunna påräkna plats å kliniken i Stockholm, vilken sannolikt kommer att öppnas omkring den 1 mars innevarande år med 35 platser. På detta sätt bliva sålunda omkring 140 klinikplatser tillgängliga.

Emellertid har under år 1912 en barnförslamningsepide mi med föga mindre utbredning än den under närmast föregående år hemsökt stora delar av Sverige. I skrivelse den 27 december 1912 har i anledning härav medicinalstyrelsen gjort framställning om vidtagande av sär- skilda åtgärder under år 1913 för vård åt barnförslamade i följd av denna epidem i. Medicinalstyrelsen meddelar därvid till en början, att, då antalet anmälda fall år 1911 uppgick till 3,608, därav intill den 1 december 1911 3,371, har antalet anmälda fall under 1912 intill den 1 december stigit till 3,951. Man kan sålunda befara, att antalet hjälp- behövande från sistnämnda års epidem i skall bliva lika stort med eller

Medicinal-
styrelsen.

större än det från 1911 års epidemi. Medicinalstyrelsen anser det emellertid sannolikt, att antalet vanföra på grund av 1912 års epidemi åtminstone icke torde kunna beräknas bliva större än 1911 års. Antalet fall till 1912 års slut torde visserligen kunna beräknas till i runt tal 4,200. Emellertid förefinnes år 1912 en avsevärd skillnad från förra året därutinnan, att år 1912 även ett stort antal lindrigare fall blivit anmälda. Enligt på platsen utförda undersökningar av medicine doktorn W. E. Wernstedt, som på uppdrag av medicinalstyrelsen inspekterat epidemivården inom Hallands län, finnas bland de inom nämnda län till och med den 15 september anmälda 528 fallen icke mindre än 233 eller 44 procent så lindriga, att förlamning aldrig vid dem uppträtt (s. k. abortiva fall). Detta torde bero därpå, att läkare oftare rådfrågats för fallen och att såväl allmänheten som läkarna samlat större erfarenhet med avseende på sjukdomens igenkännande även i de abortiva fallen. Och på samma sätt torde det förhålla sig i andra delar av landet, där större epidemier härjat år 1912, nämligen i Älvsborgs och Östergötlands län.

Det antal fall, som under år 1912 behandlats vid de provisoriska vanförestalterna vid Sätters och Västerviks hospital, torde komma att uppgå till omkring 250 vid vardera anstalten, eller tillsammans 500 fall. Femhundra relativt svårt förlamade efter en epidemi på 3,600 fall motsvarar ungefär 14 procent. Man torde av nyssnämnda anledning kunna antaga, att som följd av 1912 års epidemi äro att beräkna blott 10 à 12 procent fall med så svåra förlamningar, att de kräva anstaltsvård. Antalet hjälpbehövande från 1912 års epidemi torde således komma att uppgå till 400 à 500 personer. Antages vidare en behandlingstid av i medeltal 3 månader för varje fall, skulle, under det antagande tillika att vårdplatserna endast bleve tillgängliga under 9 månader av året, för dessa personers behandling erfordras 133 à 167 eller i medeltal 150 vårdplatser.

Medicinalstyrelsen anmärker vidare, att av de 140 vårdplatser, som vid årsskiftet eller snart därefter bliva tillgängliga vid vanförestalternas kliniker, visserligen torde en del bliva tillgängliga för behandling av fall från 1912 års barnförlamningsepidemi, men att allaanstalternas styrelser vid särskild förfrågan från medicinalstyrelsen ställt sig tveksamma i fråga om möjligheten att kunna mottaga något större antal av dessa sistnämnda hjälpbehövande till vård å klinikerna. Klinikerna äro nämligen i främsta rummet avsedda för sådana svåra fall, där endast med kombinerad operativ och bandagebehandling hjälp kan lämnas, och således snarast lämpade för fall från äldre epidemier. I de relativt färska

fallen av vanförhet efter barnförlamning kan behandlingen till stor del utföras med massage, gymnastik, elektricitet och bad m. m. Klinikerna kunna därför icke underlåta att i främsta rummet intaga sådana äldre, svårare fall av vanförhet, vilka äro särskilt lämpade för den speciella behandling, som där kan lämnas.

Då således endast en mindre del av offren för den under år 1912 gängse barnförlamningen läser kunna under år 1913 behandlas å de statsunderstödda klinikerna, anser medicinalstyrelsen skäl föreligga för staten att även under år 1913 söka sörja för, att de hjälpbehövande från år 1912 erhålla sådan erforderlig sakkunnig vård, som åtnjutits av deras olyckskamrater från 1911 års epidemi.

De förut för ändamålet använda paviljongerna å de nybyggda hospitalen vid Västervik och Säter kunna under år 1913 icke vidare disponeras för detta ändamål, då de nu skola tagas i bruk för sinnessjukas vård. Erfarenheten från verksamheten å de provisoriska vanförelämningsavdelningarna under det gångna året har emellertid visat, dels att utmärkta resultat relativt snabbt vinnas på endast några månader gamla fall av förlamningar efter poliomyelit och att således sakkunnig behandling i detta stadium är av synnerlig vikt, dels även att denna behandling kan utföras med relativt enkla medel.

På grund av denna erfarenhet har medicinalstyrelsen rådfört sig med styrelserna för de särskilda vanförelämningsanstalterna; och hava anstalterna i Göteborg och Hälsingborg tillstyrkt inrättande för år 1913 av provisoriska annex till klinikerna för behandling av de färiska fall från 1912 års epidemi, vilka icke kunna erhålla plats å själva klinikerna.

Då anstalterna icke disponera särskilda medel för bekostande av en sådan utvidgning av sin verksamhet, men gärna åtaga sig besväret med anordningar och utrustning samt med annexanstaltens skötsel på det sätt, att vanförelämningsanstaltens läkare skulle utan ersättning leda och övervaka behandlingen vid annexet, anser medicinalstyrelsen sig böra föreslå, att statsanslag beviljas för dessa annexanstalters ändamålsenliga anordning och utrustning, denna beräknad med största möjliga sparsamhet, ävensom för deras driftkostnader. Medicinalstyrelsen håller även för sin del före, att detta sätt för den provisoriska vanförelämningsordnande under år 1913 vore synnerligen lämpligt. På de skäl, som medicinalstyrelsen i sin underdåniga skrivelse av den 29 december 1911 anfört, synes staten böra under rådande förhållande hjälpa vederbörande kommuner, vilka knappast kunna antagas äga förmåga bekosta sina medellösa sjukas vård på lämpligt sätt, då såsom här en epidemi inom därav angripna kommuner orsakat en mängd sjukdomsfall, vilka kräva

snar och sakkunnig vård. Visserligen hava landstingen i allmänhet visat sig i sin mån vilja lindra kommunernas börda för sådana sjukas vård, i det de vid senaste sammanträde i september år 1912 anslagit ej obetydliga medel till bidrag för vanföras intagande å vårdanstalternas kliniker i sådana fall, där staten enligt senaste Riksdags beslut bidrager med en krona 50 öre för vård dag jämte reseersättning. Dessa anslag kunna emellertid knappast antagas vara disponibla för sjuka från 1912 års epidemi, utan torde avse vanföra från 1911 års och tidigare barnförlamningsepidemier ävensom vanföra av annan orsak än barnförlamning. Härtill kommer, att dessa anslag äro till sin storlek beräknade efter antalet vanföra inom de skilda länen vid 1912 års början, varav följer, att de för många län torde bliva otillräckliga för det stora antalet patienter, som drabbats av barnförlamning under år 1912, detta så mycket mer som just de län, som särskilt drabbats av 1911 års epidemi, i allmänhet varit förskonade från sådan sjukdom i större utsträckning under år 1912, under det att sjukdomen år 1912 särskilt angripit sådana län, som förut icke eller endast obetydligt varit utsatta för sådan epidemi.

Med avseende på formen för statens inskridande i detta fall anför medicinalstyrelsen, att styrelsen helst velat föreslå, att statsbidrag bestämts att utgå efter samma grunder som de av 1912 års Riksdag fastställda för bidrags utgående under år 1913 till de fasta vanföreklinierna, men styrelsen har måst avstå från tanken på en sådan anordning dels av skäl, som nyss anförts, dels ock ur den synpunkten, vilken i detta fall synes vara den viktigaste och mest avgörande, att *snar* hjälp beredes.

Styrelsen har därför icke kunnat finna annan eller bättre form för statsbidraget än den, som gavs åt anslaget till provisoriska anstalter år 1912. Vissa ändringar föranledas dock därav, att befattningen såsom ledare för anstalterna, som då uppdrogs åt medicinalstyrelsen, i detta fall torde böra tillkomma de särskilda anstalternas styrelser. Medicinalstyrelsen torde nu endast böra åläggas att genom en inspektör öva tillsyn å annexens verksamhet.

För övrigt synes böra bestämmas, att endast personer, vilkas vanförhet härleder sig från 1912 års epidemi, må intagas på annexen. Vanföra från äldre epidemi torde böra hänföras till klinikernas material, och för deras intagning därstädes finnas medel beviljade dels av landstingen dels av Kungl. Maj:t. Förhållandena bliva något avvikande från 1912 års även därutinnan, att vanföreatstalterna icke kunna åläggas

att för visst pris för dag tillhandahålla uppvärmning, belysning, vatten, utspisning och tvätt, utan torde kostnaden härför böra ersättas anstalten av staten enligt anstaltens vederbörligen granskade räkenskaper. Även avlöningar till de särskilt för annexen anställda läkarna och till övrig personal böra betalas av staten. Att i detalj bestämma dessa kostnaders storlek torde lämpligen tillkomma anstaltens styrelse, men det härför behövlige anslaget torde dock, med erfarenheten under år 1912 till hjälp, låta beräkna sig redan i förväg.

Vad angår behövlige reparationer och utrustning ävensom eventuell hyra torde dessa utgifter, likasom för anskaffning av möbler, sängar, sängkläder, linne, servis m. m., böra bekostas av staten, dock med bibehållande av statens äganderätt till inventarierna. Då vid stängningen av provisoriska anstalterna i Säter och Västervik en del för anstalternas behov anskaffade inventarier såsom möbler, sängar, sängkläder, linne och instrument bliva lediga och icke kunna användas för hospitalens räkning, böra dessa i främsta rummet användas för annexanstalternas utrustning och, först sedan det tillgängliga förrådet använts, ytterligare anskaffningar äga rum.

Anskaffande av lokaler för annexen har i *Hälsingborg* orsakat endast obetydlig svårighet. Staden *Hälsingborg* äger nämligen till sin disposition de från staten övertagna kasernbyggnaderna, som förut disponerats av Kronprinsens husarregemente. I den större av dessa byggnader kan avskiljas en för 80 patienter tillräcklig del, även inrymmande tillräckliga lokaler för betjäningen, kök, badrum m. m. På framställning av vanföreföreningens styrelse hava stadsfullmäktige i *Hälsingborg* upplåtit dessa lokaler med område å tomten hyresfritt för år 1913, men betingat sig en hyra av 5,000 kronor för år, därest lokalen med område kommer att tagas i anspråk även under följande år. Dessa lokaler tarva emellertid reparationer och delvis ny inredning. Den kostnad, som beräknats härför, uppgår enligt föreningens kostnadsförslag till 16,500 kronor. Medicinalstyrelsen har granskat såväl ritningar som kostnadsförslag och har för sin del intet att anmärka mot desamma. Givetvis skulle anstalten för sitt ändamål bliva ännu bättre, därest centraluppvärmning och evakuationsystem infördes, men detta skulle väsentligen öka kostnaderna. För en provisorisk anstalt, avsedd för personer, som med undantag av sin vanförhet äro friska, anser medicinalstyrelsen, att de anordningar, som äro föreslagna att vidtagas inom lokalerna, äro tillräckliga.

Större svårighet har det orsakat att i *Göteborg* finna lämplig lokal. Styrelsen för vanföreföreningen därstädes har icke kunnat finna någon

bättre lokal än den gamla byggnad, där förut Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset var inrymt. I en del av denna byggnad skulle annexet kunna få disponera på nedra botten och 1 trappa upp ett mindre område, behöfligt för anordnande av en trappa, 2 och 3 trappor upp en mindre våning på några rum samt 2 trappor upp ett intill ett par av sistnämnda rum liggande, endast av en stor trappförstuga därifrån skilt område med 4 större salar. I våningen 2 trappor upp skulle sjukrummen vara belägna, inrymmande i 4 salar 10 platser i varje eller tillsammans 40 sängar. Eventuellt kunna i 2 eller 3 av dessa salar, där barn vårdas, inläggas ytterligare 4 patienter, så att hela antalet platser kan uppgå till 48 à 50. I denna våning skulle anordnas även dagrum, gipsningsrum, kök och bostäder för sköterskor. Våningen 3 trappor upp skulle användas såsom betjäningsrum.

Denna lokal finner medicinalstyrelsen visserligen underlägsen den i Hälsingborg föreslagna men dock användbar. För dess disposition har drätselnämnden begärt en hyra av 4,000 kronor för år, vadan på de 9 månaderna av år 1913, under vilka annexet kan komma att hållas öppet, skulle komma 3,000 kronor.

Lokalen är i ganska förfallet skick; för dess iordningsställande och nödortfuga reparation skulle enligt kostnadsförslag åtgå 20,000 kronor. Medicinalstyrelsen, som underkastat även detta förslag vederbörlig granskning, anser, att ytterligare minskning av reparations- och inredningsanslaget ej kan vinnas.

Vad angår utrustningen med sängar, sängkläder, instrument och övriga inventarier har styrelsen för vanförestalten i Hälsingborg enligt uppgjort kostnadsförslag ansett 17,110 kronor 30 öre behöfliga. Medicinalstyrelsen hemställer, att alla vid den provisoriska vanförestalten i Västervik ej vidare behöfliga inventarier överlämnas till Hälsingborgsannexets begagnande, naturligtvis mot redovisningsskyldighet för såväl dessa som för nyinköpta inventarier. Värdet av dessa inventarier enligt de priser, som av anstalten åsatts de särskilda inventarierna, kan uppskattas till 4,110 kronor 30 öre, vadan för utredning i Hälsingborg torde böra beräknas 13,000 kronor.

Styrelsen för vanförestalten i Göteborg har efter en äldre plan för annexanstaltens inrättande, enligt vilken 60 à 70 vårdplatser skulle beredas, ingivit ett förslag till utrustning. Då dels denna plan på grund av den föreslagna lokalens beskaffenhet måst övergivas och anstalten i stället beräknas och utrustas för 48 à 50 patienter, dels priserna satts väl höga för en på enklaste sätt inredd provisorisk anstalt, har styrelsen omarbetat förslaget och kommit till en anskaffningskostnad

av i runt tal 11,200 kronor, varifrån skulle avgå inventarier till ett värde av 4,700 kronor, överlämnade från vanförestalten i Säter, vadan av anskaffningskostnaden för Göteborgsannexet skulle i staten upptagas 6,500 kronor.

Vad angår den beräknade driftkostnaden vid annexanstalterna har medicinalstyrelsen i huvudsak följt erfarenheten från 1912 års provisoriska kliniker i Säter och Västervik. På grund därav att relativt högre kostnader i regel drabba en mindre anstalt än en större har styrelsen dock icke kunnat motsätta sig anstalternas styrelsers önskan att upptaga ett särskilt belopp för värme, lyse och vatten, vilken post för Hälsingborgsanstalten satts till 4,500 och för Göteborgsanstalten till 4,000 kronor.

Styrelsen har därjämte lämnat följande beräkningar över kostnaderna för de föreslagna annexen:

S t a t

för annexet till Hälsingborgs vanföreklinik den 1 april—den 31 december 1913.

Kosthåll och tvätt för 80 sjuka 275 dagar à 1 krona	
för dag	kronor 22,000:—
<i>Avlöningar:</i>	
1 biträdande läkare 9 månader à 250 kronor	
för månad	kronor 2,250:—
2 kvinnliga gymnaster à 125	
kronor för månad	» 2,250:—
3 sjuksköterskor à 60 kronor för	
månad	» 1,620:—
6 sköterskebiträden à 20 kronor	
för månad	» 1,080:—
1 kokerska à 35 kronor för månad	» 315:—
1 köksa » 20 » » » »	» 180:—
1 städerska » 20 » » » »	» 180:—
1 dräng » 50 » » » »	» 450:—
	» 8,325:—
Kosthåll och tvätt åt dessa 16 personer efter 1 krona	
10 öre för dag i medeltal, 275 dagar	» 4,840:—
Till bandage och medicin, förbrukningsartiklar	» 1,000:—
» värme, lyse, vatten	» 4,500:—
	Transport kronor 40,665:—

	Transport kronor	40,665: —	
Extra bokföringsbiträde	»	400: —	
Oförutsedda utgifter	»	1,935: —	
<i>Sängar, sängkläder, gips- och sjukvårdsattiralj, möbler, kläder, linne, servis, kokkärl m. m., beräknade till</i>	kronor	17,110: 30	
varifrån avgår från vanförestalten i Västervik överlämnad utredning	»	4,110: 30	» 13,000: —
<i>Inredning</i> av byggnaden	»	16,500: —	
	Summa kronor	72,500: —	

S t a t

för annexet till Göteborgs vanföreklinik den 1 april—den 31 december 1913.

Kosthåll och tvätt för 48 sjuka 275 dagar à 1 krona för dag

kronor 13,200: —

Avlöningar:

1 biträdande läkare 9 månader à 250 kronor för månad (ej bostad)

kronor 2,250: —

1 sjukgymnast (ej bostad) à 125 kronor för månad

» 1,125: —

2 sjuksköterskor à 60 kronor för månad

» 1,080: —

5 sköterskebiträden à 20 kronor för månad

» 900: —

1 kokerska à 35 kronor för månad

» 315: —

1 köksa » 20 » » »

» 180: —

1 städerska » 20 » » »

» 180: —

1 dräng » 50 » » »

» 450: —

» 6,480: —

Kosthåll och tvätt för 11 sköterskor och betjäning à

1 krona 10 öre för dag i medeltal, 275 dagar

» 3,327: 50

Bandage, medicin, förbrukningsartiklar

» 1,000: —

Värme, lyse, vatten

» 4,000: —

Transporter

» 350: —

Transport kronor 28,357: 50

	Transport kronor	28,357: 50	
Extra bokföringsbiträde.....	»	400: —	
Oförutsedda utgifter	»	2,242: 50	
<i>Hyra</i>	»	3,000: —	
<i>Sängar, sängkläder, gips- och sjukvårdsattiralj, möbler, kläder, linne, servis, kokkärl m. m., beräknat till</i>	kronor	11,200: —	
varifrån avgår utredning från Säter	»	4,700: —	» 6,500: —
<i>Inredning</i> av byggnaden.....	»	20,000: —	
	Summa kronor	60,500: —	

Enligt den utredning, som medicinalstyrelsen sålunda åstadkommit, skulle kostnaden för inrättande och drift i Hälsingborg av ett annex till därvarande vanföreklinik, avsett för 80 sjuka, under 9 månader av år 1913 uppgå till 72,500 kronor samt för ett dylikt i Göteborg för 48 sjuka under lika lång tid av året till 60,500 kronor. Härifrån böra avgå de inkomster, som kunna tillflyta annexen i form av patientavgifter à en krona. Som emellertid de inkomster, de provisoriska vanföreanstalterna under år 1912 haft på sådana avgifter, äro obetydliga, hava de icke ansetts böra upptagas i staten.

Såsom medicinalstyrelsen ovan anført, motsvarar det antal vårdplatser av sammanlagt 128, som på detta sätt skulle vinnas, det minimalantal, som styrelsen anser behöfligt. Man kan dock befara, att sedan anstalterna en tid varit i gång, erfarenheten kan visa, att behov föreligger att erhålla flera vårdplatser eller att utsträcka verksamheten något längre tid. Utvidgningen av anstalterna skulle kunna lättast vinnas genom tillökning av anstalten i Hälsingborg, där det kan ske endast genom att taga hela kaserubyggnaden i bruk för anstalten. Därigenom kunde minst 20 platser med ringa kostnad erhållas. Man kan tänka sig som en möjlighet, att Stockholmsanstaltens styrelse, när anstalten där blivit färdig och trätt i verksamhet (omkring den 1 mars 1913), vore villig anordna ett liknande annex som de övriga anstalterna. Om en tillökning av platserna skulle visa sig behöflig särskilt för norra Sveriges del, vilket icke synes osannolikt, vore det utan tvivel lämpligare, att ett sådant annex inrättades i Stockholm än att Hälsingborgsannexet utvidgades, detta för att minska resornas längd, men billigare inrättning och driftkostnad skulle säkerligen vinnas för dessa vårdplatser, därest de förlades till Hälsingborg.

Ett annat sätt att öka effektiviteten av de föreslagna annexen vore att medgiva deras öppenhållande till den 1 april 1914. Detta sätt torde bli va det billigaste, då i sådant fall inga nyanskaffningar måste göras. Den enda extra kostnad, som då skulle uppkomma, skulle bestå i hyra för $\frac{1}{4}$ år för vartdera annexet.

Slutligen anför styrelsen, att, om Kungl. Maj:t med anledning av denna medicinalstyrelsens framställning avlåter nådig proposition till 1913 års Riksdag om beviljande av ett anslag för ifrågavarande ändamål, detta anslag torde böra begäras såsom förslagsanslag, med rätt för Kungl. Maj:t att, i händelse under årets lopp behov därav skulle visa sig, antingen vidtaga åtgärd för ökning av platsantalet vid annexen eller utsträcka deras verksamhet intill den 1 april 1914.

Utom detta anslag anses ett anslag böra begäras för anställande av en sakkunnig inspektör. Styrelsen hemställer också, att för detta ändamål beviljas ett extra anslag av 800 kronor, varav 400 kronor äro avsedda att utgöra ersättning för inspektörens resor enligt 3:e klassen i gällande resereglemente och 400 kronor arvode. Även detta anslag torde av samma skäl som det nyssnämnda böra beviljas såsom förslagsanslag.

På grund av vad sålunda anförts har medicinalstyrelsen hemställt, det täcktes Kungl. Maj:t till Riksdagen avlåta proposition om beviljande på extra stat för år 1914 av dels ett förslagsanslag av 133,000 kronor för beredande på villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas, under tiden den 1 april till och med den 31 december 1913 vid särskilda annex till de statsunderstödda vanförestalterna i Hälsingborg och Göteborg samt eventuellt Stockholm av vård åt personer, som på grund av under år 1912 genomgången barnförlamning lida av sådan vanförhet, som fordrar speciell vård, dels ett förslagsanslag av 800 kronor för anordnande av sakkunnig inspektion av nämnda annex, med rätt för Kungl. Maj:t att, om behov därav skulle visa sig, utsträcka annexens verksamhet på sätt ovan sagts.

Departements-
chefen.

Den barnförlamningsepidemi, som utbröt under år 1911, har tyvärr fortsatt även under år 1912 och därunder tagit ännu större utsträckning än närmast föregående år. Enligt bifogade tablå har i de tre mest hemsökta länen antalet barnförlamningsfall under de första 11 månaderna av år 1912 uppgått till i Hallands län 729, i Östergötlands län 546 och i Älvsborgs län 465. Under sådana förhållanden anser jag uppenbart, att staten fortfarande bör träda hjälpare emellan för att skaffa vård åt de barnförlamade, som varken på egen bekostnad eller genom kommunens eller landstingets försorg eljest skulle komma i åtnjutande av lämplig behandling. Lyckligtvis synas också, på sätt medicinalsty-

relsen framhållit, utsikterna för en framgångsrik behandling vara gynnsammare under innevarande år än efter föregående barnförslammings-epidemi. Det är emellertid härvid av synnerligen stor vikt, att de sjuka snarast möjligt komma under speciell läkarvård, och det är därför nödvändigt att tillgripa anordningar, som visserligen i och för sig, i betraktande av deras provisoriska karaktär, äro ganska kostsamma.

Vid granskningen av medicinalstyrelsens förslag i detta avseende har jag särskilt fäst mig vid det betydande belopp, som kräves för att sätta den Sahlgrenska sjukhusbyggnaden i Göteborg i användbart skick, och detta oaktat, enligt vad jag inhämtat, medicinalstyrelsen företagit mycket betydande reduktioner i de av Göteborgsanstaltens styrelse föreslagna anordningarna.

På min begäran har därför föredragande medicinalrådet vid ett besök i Hälsingborg företagit förnyad utredning angående möjligheten att till Hälsingborg förlägga hela den föreslagna provisoriska anstalten för vård av barnförslammingspatienter från 1912 års epidemi och därvid konfererat med ordföranden i styrelsen för föreningen för bistånd åt vanföra i Skåne ävensom med överläkaren för denna förenings klinik. Ehuru dessa personer framhöllo, att vissa svårigheter möjligen kunde visa sig med avseende på administrationen av en så stor anstalt som för 130 patienter i provisoriska lokaler, ville dock föreningen icke undandraga sig en sådan utvidgning. Enligt av en byggmästare och en rörarbetarefirma avgivna kostnadsförslag skulle kostnaderna för ytterligare behöfliga ändringar uppgå till i runt tal 16,500 kronor, vartill komme anordning av gasbelysning för 1,000 kronor, vilken kostnad ej i det förra förslaget beräknats. Möjligen skulle en mindre reduktion kunna göras, men anses denna komma att öka driftkostnaderna, varför jag icke räknat med densamma.

Med en beräknad beläggning av 130 patienter under nio månader skulle staten för annexet få följande utseende.

Stat

för ett till Hälsingborg förlagt annex till vanförestalten därstädes för tiden den 1 april—den 31 december 1913.

Kosthåll och tvätt för 130 sjuka 275 dagar à 1 krona
för dag kronor 35,750: —

Avlöningar:

Överläkaren för tillsyn och övervakning kronor 1,000: —

1 biträdande läkare à 400 kronor
för månad jämte bostad, kost » 3,600: —

Transport kronor 4,600: — kronor 35,750: —

	Transport kronor	4,600: —	kronor 35,750: —
1	tillfälligt läkarbiträde 3 månader å 200 kronor jämte bostad, kost	» 600: —	
2	kvinnliga sjukgymnaster å 100 kronor jämte bostad, kost.....	» 1,800: —	
4	sköterskor å 60 kronor etc.	» 2,160: —	
10	sköterskebiträden å 20 kronoretc.	» 1,800: —	
1	kokerska å 35 kronor etc.	» 315: —	
2	köksor å 20 » »	» 360: —	
2	städerskor å 20 » »	» 360: —	
2	drängar å 50 » »	» 900: —	» 12,895: —
	Kosthåll och tvätt åt 24 personer 275 dagar, åt 1 person 90 dagar å 1 krona 10 öre för dag	»	7,359: —
	Bandage, medicin, förbrukningsartiklar	»	1,600: —
	Värme, lyse, vatten	»	7,000: —
	Extra bokföringsbiträde	»	600: —
	Sängar, sängkläder, gips- och sjuk- vårdsattiralj, möbler, kläder, linne, servis, kokkärl m. m. be- räknat till	kronor 26,410: 30	
	varifrån avgår från vanförestal- terna i Säter och Västervik överlämnad utredning	» 8,410: 30	» 18,000: —
	Inredning av byggnaden (i runt tal)	»	34,000: —
	Oförutsedda utgifter	»	2,796: —
			<hr/> Summa kronor 120,000: —

Slutsumman uppgår till 120,000 kronor eller 13,000 kronor mindre än sammanlagda slutsummorna för annexen i Hälsingborg och Göteborg enligt medicinalstyrelsens föregående förslag. I övrigt visar en jämförelse mellan staterna, att besparingar uppstå såväl på inredningskostnaderna som på personalkostnad och utgifter för förbrukningsartiklar. Någon hyra hava för de ifrågakvarande månaderna ej tagits i beräkning, emedan, enligt vad jag inhämtat, byggnaden även med den nu föreslagna utvidgningen torde komma att hyresfritt upplåtas under innevarande år. Oavsett besparingarna måste man slutligen fästa avseende vid att själva lokalerna komma att bliva mera tillfredsställande, än som varit möjligt åstadkomma i den gamla sjukhusbyggnaden i Göteborg.

I betraktande av dessa omständigheter synes det sist utarbetade förslaget såväl ur ekonomisk som ur sjukvårdssynpunkt vara att föredraga. Skulle någon utvidgning av patientantalet längre fram visa sig nödvändig, finnes möjlighet därtill i samma byggnad. Den enda olä-

genheten av den ifrågasatta anordningen skulle vara, att resorna för vissa patienter bliva något dyrare till Hälsingborg än till Göteborg, men torde detta huvudsakligen gälla allenast patienterna från de Göteborg närmast liggande länen, särskilt Älvsborgs län.

Vad patienterna från de norrländska länen beträffar bliva resorna för dem såväl till Göteborg som till Hälsingborg nog så långa och besvärliga. Skulle det visa sig behöfligt att i någon större utsträckning lämna vård åt barn från dessa län, torde därför vara lämpligast, att annex anordnas vid anstalten i Stockholm. En lokal för sådant ändamål lär också, enligt vad jag inhämtat, stå att få utan någon större kostnad. Om sistnämnda anordning skulle befinnas erforderlig, torde därför hinder ej böra möta för Kungl. Maj:t att för sådant ändamål använda erforderligt belopp av det ifrågasatta anslaget.

Slutligen vill jag allenast anmärka, att kostnaderna för den blivande inspektörens resor torde böra utgå av sjätte huvudtitelns förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar, i följd varav det av styrelsen föreslagna beloppet kan minskas med ytterligare 400 kronor.

Det belopp, vars anvisande skulle begäras, kan alltså numera beräknas till 120,400 kronor.

Under återopande av vad jag sålunda anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen

att *dels* till beredande vid vanförestalt av vård för personer, som till följd av barnförslamning under 1912 års epidemi lida av vanförhet, ävensom till inspektion av anordningar härför på extra stat för år 1914 bevilja ett förslagsanslag av 120,400 kronor, att användas enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t meddelar, samt under villkor att genom bidrag från vederbörande landsting eller kommuner eller anordnes bestrides det belopp, som erfordras för patientens resa fram och åter mellan hemorten och den anstalt, där behandlingen äger rum, *dels ock* medgiva, att Kungl. Maj:t må förskottsvis redan under år 1913 av tillgängliga medel utanordna beloppet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen avlätas.

Ur protokollet:

C. G. Edman.

Tablå öfver barnförlammningsfallens

	Januari.		Februari.		Mars.		April.		Maj.	
	1—15	16—31	1—15	16—29	1—15	16—31	1—15	16—30	1—15	16—31
1 Stockholms stad	3	3	—	—	—	—	—	—	4	2
2 Stockholms län	4	1	3	—	—	—	—	2	1	1
3 Uppsala län	—	—	—	2	1	2	—	—	—	1
4 Södermanlands län	1	1	2	—	—	1	2	—	4	2
5 Östergötlands län	14	5	8	—	—	7	1	—	1	1
6 Jönköpings län	3	8	2	2	3	—	—	—	2	—
7 Kronobergs län	2	1	1	—	6	2	1	2	2	1
8 Kalmar län	14	7	6	1	3	2	2	1	3	2
9 Gotlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10 Blekinge län	—	—	1	1	2	3	—	—	1	—
11 Kristianstads län	—	—	—	—	—	1	2	3	2	—
12 Malmö stad	—	—	1	—	—	—	1	2	3	2
13 Malmöhus län	1	1	1	—	3	4	2	—	1	2
14 Hallands län	1	3	1	4	5	1	1	—	1	2
15 Göteborgs stad	1	12	5	1	2	6	3	5	8	5
16 Göteborgs och Bohus län	2	1	6	2	7	5	4	3	3	3
17 Älvsborgs län	10	13	2	4	9	10	7	7	7	11
18 Skaraborgs län	2	1	1	2	—	3	—	1	2	—
19 Värmlands län	—	2	1	—	—	4	1	1	1	—
20 Örebro län	5	—	—	2	7	7	8	3	3	8
21 Västmanlands län	5	5	6	5	5	3	—	2	1	2
22 Kopparbergs län	—	—	—	1	1	1	—	—	14	1
23 Gävleborgs län	—	—	3	—	—	—	2	1	—	—
24 Västernorrlands län	6	11	1	1	—	—	1	—	2	5
25 Jämtlands län	—	—	1	—	2	1	1	1	2	1
26 Västerbottens län	1	2	2	2	1	3	1	—	4	2
27 Norrbottens län	3	2	—	1	1	2	1	2	—	2
Summa	78	79	54	31	58	68	41	36	72	56

fördelning inom landet under år 1912.

Juni.		Juli.		Augusti.		September.		Oktober.		November.		Summa.	
1—15	16—30	1—15	16—31	1—15	16—31	1—15	16—30	1—15	16—31	1—15	16—30		
—	2	1	3	1	6	3	5	3	—	2	—	38	1
1	—	3	—	4	7	2	4	4	3	2	—	42	2
—	—	1	2	3	4	11	4	6	3	7	4	51	3
2	2	3	11	4	13	15	14	6	5	2	5	95	4
2	6	20	48	52	118	70	64	67	33	23	6	546	5
—	—	3	8	10	19	6	22	5	10	3	3	109	6
—	1	1	—	3	7	10	9	11	9	7	4	80	7
2	3	—	6	—	2	—	3	26	10	4	3	100	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	2	12	31	19	10	6	6	1	95	10
—	—	—	10	3	5	16	19	21	7	5	3	97	11
2	4	5	3	5	4	—	2	2	—	—	—	36	12
4	2	2	5	10	35	21	23	17	11	10	5	160	13
2	9	25	60	101	219	103	92	40	41	17	1	729	14
1	6	10	10	5	9	13	6	10	8	7	—	133	15
6	8	5	15	14	23	26	23	15	18	8	5	202	16
8	15	32	28	64	81	65	37	19	23	10	3	465	17
4	8	4	3	16	32	13	32	24	18	11	8	185	18
—	—	—	2	11	—	3	5	4	5	2	3	45	19
6	3	1	5	5	9	13	13	18	8	17	4	145	20
5	1	1	7	1	3	4	9	2	8	4	—	79	21
3	2	1	1	4	6	2	7	5	6	4	1	60	22
—	—	—	3	2	9	—	2	—	—	1	—	23	23
1	1	1	20	15	14	3	8	2	4	5	3	104	24
—	3	1	1	3	6	2	2	1	3	2	1	34	25
—	4	7	17	2	10	13	5	—	10	5	6	97	26
1	—	3	18	14	44	36	31	15	13	5	7	201	27
50	80	130	286	354	697	481	460	333	262	169	76	3,951	